

**SEPARATE ISSUES OF IMPROVING THE LEGAL PRINCIPLES
OF PROVIDING LEGAL ASSISTANCE TO MILITARY
SERVICEMEN IN UKRAINE**

**ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВИХ ЗАСАД
НАДАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ В УКРАЇНІ**

Burchak L. I.

*Postgraduate Student
of the Institute of Information,
Security and Law
National Academy
of Legal Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Бурчак Л. І.

*аспірант
Інститут інформації,
безпеки і права
Національної академії
правових наук України
м. Київ, Україна
<https://orcid.org/0009-0004-5116-4694>*

Malets O. O.

*Doctor of Historical Sciences,
Associate Professor,
Head of The Department of Social
Disciplines and Physical Culture
Mukachevo State University
Mukachevo, Ukraine*

Малець О. О.

*доктор історичних наук, доцент,
завідувач кафедри суспільних
дисциплін та фізичної культури
Мукачівський державний
університет
м. Мукачєво, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-7927-4335>*

Svietlichnyi I. V.

*Postgraduate Student
V. M. Koretskyi Institute of State and Law
National Academy of Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Светлічний І. В.

*адвокат, аспірант
Інститут держави і права
імені В. М. Корецького
Національної академії наук України
м. Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-7328-548X>*

Статтю 59 Конституції України гарантовано право кожного на правову допомогу. Військовослужбовці, яким потрібна правова допомога у розв'язанні питань, пов'язаних зі службою чи з іншими життєвими ситуаціями, можуть її отримати від системи безоплатної правової допомоги. Особи, які мають статус учасників бойових дій, ветеранів війни, осіб з інвалідністю внаслідок війни, учасників війни можуть отримати безоплатно як первинну, так і вторинну правову допомогу: захист і здійснення представництва інтересів в судах, інших

державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами, складення документів процесуального характеру.

Забезпечення державного суверенітету України, конституційних прав і свобод людини і громадянина, в першу чергу, гарантування правової допомоги адвоката у кримінальних, адміністративних та цивільних справах для військовослужбовців та членів їх сімей, є реалізацією євроатлантичного вибору і цілеспрямованої державної політики, яка потребує реформування системи правоохоронних органів та механізмів її функціонування, вдосконалення правового регулювання діяльності адвокатури.

З 2014 року Збройні Сили України разом з іншими складовими сил безпеки та оборони надають гідну відсіч збройній агресії, вирішують важливі завдання щодо захисту суверенітету і територіальної цілісності України. У зв'язку з цим, вкрай важливого значення сьогодні набувають питання якісного та ефективного забезпечення військового правопорядку і законності, захисту прав, свобод та безпеки військовослужбовців і членів їх сімей, організації належного виявлення, документування та розслідування воєнних злочинів на території України, а також своєчасного та якісного надання правової допомоги військовослужбовцям та членам їх сімей

Конституцією України гарантоване право кожного громадянина на отримання правової допомоги [1]. Адвокатура України покликана стояти на захисті прав та свобод кожного громадянина, забезпечувати повноту, якість та своєчасність надання правової допомоги у всіх сферах суспільних відносин [2]. Від кваліфікації та добросовісності адвоката залежить утвердження законності та дотримання справедливості в судових процесах. Одним з першочергових завдань адвокатури України в сучасних реаліях є надання якісної правової допомоги військовослужбовцям та членам їх сімей, виконання якого потребує вдосконалення організаційно-правових процесів у правозахисній сфері.

На нинішній час в Україні відсутній системний аналіз стану надання адвокатами правової допомоги військовослужбовцям та членам їх сімей в Україні з метою обґрунтування необхідності удосконалення правових та організаційних засад надання такої допомоги.

Для реалізації поставленої мети необхідно дослідити правову природу права на отримання правової допомоги; визначити роль адвокатів у наданні правової допомоги; проаналізувати міжнародні стандарти та вітчизняне законодавство з питань надання адвокатами правової допомоги; висвітлити практику Європейського суду з прав людини щодо права особи на отримання правової допомоги адвоката; з'ясувати досвід країн-членів НАТО щодо надання адвокатами

правової допомоги військовослужбовцям та членам їх сімей; розкрити особливості надання адвокатами правової допомоги військовослужбовцям та членам їх сімей в Україні; виявити, узагальнити та класифікувати напрями надання адвокатами правової допомоги військовослужбовцям та членам їх сімей в Україні; з'ясувати недоліки та прогалини щодо надання адвокатами правової допомоги військовослужбовцям та членам їх сімей в Україні; обґрунтувати шляхи удосконалення та підвищення ефективності надання адвокатами правової допомоги військовослужбовцям та членам їх сімей в Україні.

Зауважимо, що на офіційному сайті Міністерства оборони України <https://www.mil.gov.ua/> створено сайт-довідник «Допомога після поранення» – <https://turbota.mil.gov.ua/>, де зібрано важливу інформацію яка допоможе військовослужбовцям проходити всі етапи шляху пораненого воїна, в тому числі направлення та проходження медико-соціальної експертної комісії для встановлення інвалідності або ступеня втрати працездатності.

На членів добровольчих формувань територіальних громад під час виконання ними завдань територіальної оборони поширюються гарантії соціального і правового захисту, передбачені Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей». На осіб, які входять до складу добровольчих формувань територіальних громад (яким надано статус учасника бойових дій) та приймають безпосередню участь у здійсненні заходів, необхідних для забезпечення оборони України, надано право на призначення дострокової пенсії за віком після досягнення чоловіками 55 років, жінками – 50 років та за наявності страхового стажу не менше 25 років у чоловіків і не менше 20 років у жінок (зміни до статті 115 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» набрали чинності 21 березня 2022 року відповідно до Закону України від 15 березня 2022 року № 2121-IX).

Крім вищезазначеного слід враховувати, що на громадян України, зарахованих до складу добровольчих формувань територіальних громад, під час участі у підготовці та виконанні завдань територіальної оборони поширюється дія статутів Збройних Сил України, як зазначено у частині третій статті 9 Закону України «Про основи національного спротиву» [3].

Добровольці Сил територіальної оборони Збройних Сил України визнаються учасниками бойових дій та особами з інвалідністю внаслідок війни відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо уточнення норм, що регулюють питання визначення категорій осіб, які визнаються ветеранами війни та членами сімей загиблих Захисників і Захисниць України, та надання їм

соціальних гарантій» від 15 березня 2022 року № 2121-IX, яким внесено зміни до пункту 19 частини першої статті 6 та пункту 11 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [4].

В Україні з 2013 року, відповідно до Закону України «Про безоплатну правову допомогу» [5], визначені в зазначеному Законі категорії осіб мають право на допомогу адвоката за рахунок держави, в тому числі, якщо самі не можуть забезпечити себе правовою допомогою за власний рахунок. Система безоплатної правової допомоги в Україні вже надає всім хто потребує захисника у кримінальних справах та представника у цивільних та адміністративних справах. Захисниками та представниками можуть бути як адвокати, так і працівники центрів та бюро безоплатної вторинної правової допомоги, які відкриті у кожному місті країни.

Перед системою вищої освіти України та адвокатурою постали питання покращення професійної підготовки юристів та адвокатів, їх спеціалізації у військовому та гуманітарному праві, навіть створення, на думку Бурчак Л. І., спеціалізованої адвокатури у військовій сфері, яка змогла б якісно надавати послуги клієнтам, якими є жертви військової агресії, військовослужбовці, полонені, дипломатичні представники тощо.

Підсумовуючи, можемо зробити висновок про те, що для надання якісної та своєчасної правової допомоги військовослужбовцям в Україні та членам їх сімей необхідно подальше вдосконалення професійної підготовки юристів та адвокатів, гармонізації її з правом ЄС та відповідною практикою країн Європейського Союзу [6].

Література:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr> (дата звернення: 15.05.2023)
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17> (дата звернення: 15.05.2023)
3. Про основи національного спротиву : Закон України від 16.07.2021 № 1702-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20> (дата звернення: 15.05.2023)
4. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального спротиву : Закон України від 22.10.1993 № 3551-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12> (дата звернення: 15.05.2023)

5. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17> (дата звернення: 15.05.2023)

6. Колесник Г. М., Бурчак Л. І., Светлічний І.В. Огляд систем безоплатної правової допомоги у країнах європейського союзу. *Вища школа адвокатури НААУ* : веб-сайт. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/oglyad-system-bezoplatnoyi-pravovoyi-dopomogy-u-krayinah-yevropejskogo-soyuzu/> (дата звернення: 15.05.2023)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-314-2-74>

ELECTRONIC DECLARATION UNDER MARTIAL LAW

ЕЛЕКТРОННЕ ДЕКЛАРУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Diakur M. D.

*PhD, Associate Professor
at the Department of Criminal Law
Yuriy Fedkovych Chernivtsi
National University
Chernivtsi, Ukraine*

Дякур М. Д.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права
Чернівецький національний
університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Корупція була, є і продовжує залишатися в трійці найбільш серйозних проблем в Україні. На першому місці серед проблем залишається збройна агресія РФ, а на другому – висока вартість життя та низькі доходи. За даними соціологічного опитування так вважає понад 64% українців, а понад 55% представників бізнесу назвали проблему корупції другою за масштабом після збройної агресії [2].

Варто відзначити, що в Україні спостерігається поступове покращення порівняльних показників рівня корупції. Згідно з даними міжнародної організації «Transparency International», у період з 2013 року по 2019 рік Індекс сприйняття корупції в Україні зріс із 25 до 30 балів. В той же час, за підсумками 2022 року Україна отримала 33 бали зі 100 можливих в Індексі сприйняття корупції. Таким чином, показник зріс на один бал, і Україна тепер посідає у рейтингу 116 місце (із 180) [1].

Ефективні антикорупційні механізми є ключовими для стійкості України під час війни та в період післявоєнної відбудови. Антикорупційне декларування – один із ключових заходів протидії корупції в Україні. Це подання посадовими особами і членами їх сімей